

פרשת מצרע — פנגע נראָה לי בפּיִת

בפרשה כתובים דיני צרעת הבתים.

כאשר נראה לאדם שיש בביתו נגע צרעת הוא הולך לכוהן ואומר לו: "פנגע נראָה לי בפּיִת". פירש רש"י על פי ה"ספרא", שאפילו אם בעל הבית בקי בהלכות צרעת והוא יודע בוודאות שיש בביתו נגע צרעת, אל לו לומר לכוהן: "נגע נראָה לי בפּיִת", אלא צריך לומר: "פנגע נראָה לי", לשון ספק. כתב על כך פרשנו של רש"י, רבי אליהו מזרחי, שהתורה רצתה ללמד אותנו בהלכות דרך ארץ, שלא ימהר אדם להחליט ולפסוק שהנגע שלו טמא גם אם הדבר ברור לו, אלא ייזהר ויאמר בלשון ספק, כמו שהדריכו אותנו רבותינו במסכת ברכות (ד.): "למד לשונך לומר איני יודע".

הסבר אחר כתב רבי יום טוב ליפמן הלוי הלר בפירושו, "תוספות יום טוב", למסכת נגעים (יב ה): בעל הבית צריך לומר "פנגע" ולא "נגע", כדי שאדם לא יגיד דבר רע על עצמו או על אחרים, שמא הדבר יתקיים בגלל אמירתו, וכמו שלימד התנא רבי יוסי "לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן" (ברכות ט). גם אם אכן יש נגע, יתכן שאמירת בעל הבית "נגע נראָה לי" תגרום לנגע להישאר; אך אם לא יגיד באופן מוחלט שיש נגע, יש יותר סיכוי שעד בואו של הכוהן ישתנה הנגע לצבע טהור והאדם לא ייטמא. מדברי ה"תוספות יום טוב" למדנו שאסור לאדם לאבד תקווה ולהגדיר את המציאות באופן שלילי. יש להאמין שהמציאות יכולה להשתפר, וגם כשיש צורך לתאר משהו שלילי, מוטב להגיד זאת בניסוח שמשאיר פתח לתקווה טובה ואפשרות לתיקון.

מהמילים שבתחילת הפסוק "וְהִגִּיד לַפֶּהַן לְאָמְרוֹ: פִּנְגַּע נִרְאָה לִי בַּפִּיִת" דרשו רבותינו ב"ספרא" כאן, שהכוהן צריך לברר מדוע הגיע הנגע לביתו של אותו אדם, ועל איזו עבירה צריך הכוהן להוכיח את האדם שיחזור בתשובה.

לדעה הראשונה ב"ספרא" אומר הכוהן כך: "בני, אין נגעים באים אלא על דיבור לשון הרע, שנאמר: הַשֹּׁמֵר פִּנְגַּע הַצָּרַעַת לְשֹׁמֵר מֵאֵד וְלַעֲשׂוֹת כָּל אֲשֶׁר יִזְרוּ אֶתְכֶם הַפְּהָנִים הַלְוִיִּם", ומייד אחר כך נאמר "זְכוֹר אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה ה' אֱלֹהֶיךָ לְמִרְיָם" (דברים כד ח-ט). למה נסמכו זה לזה? אלא ללמדנו שלא נענשה מרים אלא על לשון הרע. והרי הדברים קל וחומר: ומה מרים שדיברה שלא בפני משה נענשה, המדבר בגנותו של חברו בפניו, על אחת כמה וכמה.

לדעה השנייה ב"ספרא", נגע צרעת בא גם על גסות הרוח, כמו שקרה למלך עוזיהו כמסופר בדברי הימים (ב כו טז-יט): "וַיִּקְחֻקְתּוּ גְבַה לְבוֹ עַד לְהִשְׁחִית וַיִּמְעַל בַּה' אֱלֹהֵיו, וַיָּבֵא אֶל הַיֵּכָל ה' לְהִקְטִיר עַל מִזְבֵּחַ הַקְּטָרֶת", ואף על פי שהכוהנים הזהירו אותו שאסור למי שאינו כוהן להיכנס אל הקודש, התעקש עוזיהו

ולא הקשיב להם. "ניזעף עזיהו ובידו מקטרת להקטיר, ובזעפו עם הפהנים, והצרעת ורחקה במצחו... ויבהלוהו משם וגם הוא נדסף לצאת פי נגעו ה".

גלות מצרים התחילה מדיבור של לשון הרע: "ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם" (בראשית לז ב), ופירש רש"י: כל רעה שהיה רואה יוסף באחיו בני לאה, היה מגיד לאביו. מכך התגלגלו הדברים למכירת יוסף ובסופו של דבר לירידת משפחת יעקב למצרים.

התיקון לחטא הדיבור הוא חג הפסח – החג שבו "פה סח" (שער הכוונות פסח דרוש ה'): הפה שלנו מרבה לספר בשבחו של הקב"ה בליל הסדר, תוך חיבור רב-דורי של אבות ובנים, חיבור של בנים מסוגים שונים וחיבור של בעלי בתים ואורחיהם בחבורה אחת. בכך מתקנים את חטא הפה שגרם לפירוד ולגלות מצרים.

ר' יהושע אומר: "בניסן נגאלו, ובניסן עתידים להיגאל" (ראש השנה יא:). בחודש ניסן בכל שנה ושנה יש יותר אפשרות לקדם את העולם אל תיקונו ואל גאולתו. יהי רצון שנזכה עוד השנה להקריב ולאכול קורבן פסח כסידורו וכהלכתו.

פרשת מַצְרֵעַ — האם מותר לצַעֵר לשם שמיים?

על קורבן האשם שמביא המצורע נאמר: "וְשַׁחַט אֶת הַכֶּכֶשׂ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִשְׁחַט אֶת הַחֲטָאת וְאֶת הַעֹלָה" (יד יג), כלומר: קורבן האשם של המצורע נשחט בצפון המזבח, באותו מקום שבו שוחטים את קורבנות החטאת והעולה.

על מיקום זה יש לתמוה: המשנה מלמדת שמי שמקריב קורבן צריך לעמוד בסמוך לו (תענית פרק ד משנה ב). אם כן, מדוע אין מקום שחיתת האשם בקצה העזרה, בסמוך למקום עמידתו של המצורע המקריב אותו, שמחמת טומאתו מנוע עדיין מלהיכנס לעזרה? מדוע מְצַנֵּה התורה לשחוט את קורבנו בצפון העזרה, באותו מקום שבו שוחטים קורבנות חטאת ועולה?

מסבירים רבותינו שהטעם לכך הוא כדי שלא לבייש את החוטאים (סוטה לב:). כאשר חוטא מביא קורבן חטאת או אשם, אין הדבר גלוי לעין כל. חוץ מהכוהן המקריב שעליו לדעת איזה קורבן הוא מקריב – אנשים אחרים שנמצאים בעזרה אינם יכולים לדעת על מה הוא מביא את הקורבן, והם עשויים לחשוב שהוא התנדב להביא קורבן עולה, ולא שהוא התחייב להביא קורבן בגלל חטאו, וכך מנעת ממנו הבושה. אמנם, כשצריך המצורע להתבודד מחוץ למחנה, עליו להודיע שהוא טמא, כדי שלא ייטמאו ממנו, שנאמר: "וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא" (ויקרא יג מה). אבל בסוף תהליך כפרתו, כאשר מגיע המצורע לעזרה להקריב את קורבנותיו, חסה התורה על כבודו ולכן משתדלים למנוע ממנו בושה וצער מיותרים, ומקריבים את קורבנו באותו מקום שבו מקריבים את העולה, וכך לא יודע לכול שהוא היה מצורע.

גם במצנת התוכחה מלמדת התורה להיזהר מלבייש את החוטא שמוכיחים אותו, שנאמר: "הוֹכַח תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ וְלֹא תִשָּׂא עָלָיו חֲטָא" (ויקרא יט יז). גם אם המוכיח מתכוון לשם שמיים, אסור לו לגרום בושה וצער.

בספר שמואל מסופר על שתי נשותיו של אלקנה: חנה ופנינה. פנינה זכתה ללדת ילדים, אבל חנה – לא. בכל פעם שעלתה המשפחה לרגל אל משכן שילה, הייתה פנינה מצערת ומקניטה את חנה העקרה, כמו שנאמר (שמואל א א ו-ז): "וְכַעֲסָהּ צָרָתָהּ גַם כַּעַס בְּעֵבוֹר הַרְעָמָה, כִּי סָגַר ה' בְּעַד רַחֲמָהּ". ביארו רבותינו במסכת בבא בתרא (טז.) שפנינה עשתה זאת לשם שמיים, כדי לעורר את חנה שלא תשלים עם עקרותה אלא תתפלל ותבקש מה' שיוולדו לה ילדים. ואכן, הכעס והצער שגרמה פנינה לחנה "הצליחו" להוביל למטרתם, ובמצוקתה התפללה חנה מעומק ליבה, ככתוב (שם י): "וְהָיָא מְרַת נַפְשִׁי, וַתִּתְפַּלֵּל עַל ה' וַיְבַכֶּה תִבְכֶּה". בזכות התפילה נולד שמואל, ולאחריו עוד חמישה ילדים (שם ב כא). ובכל זאת, אף על פי שפנינה התכוונה לשם שמיים, היא נענשה בחומרה על הצער שגרמה לחנה: אחרי כל ילד שילדה חנה, נפטרו שני ילדים של פנינה (רש"י שמואל א ב ה).

ארץ ישראל   אמונה   טורת המשפחה   בית המקדש   פרשת שבוע   תנ"ך

שי
לש"י

פיזיקאים

לימוד והנצחה לעילוי נשמות שלמה וישי ז"ל
אחים יקרים ואהובים אשר עלו יחדיו בסערה לגנזי מרומים
מתוך אתר שי לש"י : <https://shayleshay.co.il>

במסכת כתובות (סב:) מסופר על רב רחומי שלמד במקום מרוחק והיה רגיל לחזור לביתו פעם בשנה, בערב יום כיפור. בשנה אחת התעכב רב רחומי בערב יום כיפור, ובגלל שהיה שקוע בלימודו הוא לא הגיע בזמן שהיה רגיל לחזור. אשתו הצטערה על כך והתחילה לבכות. באותו רגע שזלגו עיניה דמעות, התמוטט הבניין שבו ישב ולמד רב רחומי, והוא מת במקום. אף על פי שהעיכוב של רב רחומי היה בגלל לימוד תורה, הוא נענש על גרימת צער לאשתו.

עולה מכאן עד כמה צריך אדם להיזהר שלא לבייש ושלא לצער את הזולת, גם אם כוונתו לטובה.